

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

45. Probatur primò ex Tridentino sess. 14. cap. 4. A dicente, *contritionis motum preparare ad remissionem peccatorum si conjunctus sit cum fiducia divine misericordie*. Quibus verbis aperte docet contritionem esse dispositionem ad remissionem peccatorum; Sed forma non potest esse dispositio ad seipsam, cum inter dispositionem & formam exerceatur aliqua causalitas, subindeque inter illas reperiatur realis distinctio: Ergo contritio non concurret formaliter ad remissionem peccatorum.

46. Probatur secundò: illud solùm expellit formaliter peccatum habituale ab anima, quod ipsi formaliter opponitur: Sed contritio non opponitur formaliter peccato habituali: cum enim illud consistat in privatione gratie habitualis, ut in Tractatu de peccatis ostendimus, sola gratia habitualis ipsi opponitur formaliter: Ergo contritio non expellit formaliter peccatum habituale ab anima, sed tantum dispositivè.

47. Probatur tertio: Eo modo concurret contritio ad remissionem seu expulsiōem peccati, quo concurret ad justificationem peccatoris: Atqui non concurret formaliter ad justificationem impii, sed tantum dispositivè: Ergo nec ad remissionem seu expulsiōem peccati. Major patet, justificatio enim remissionem seu expulsiōem peccati importat. Minor verò in Tractatu de justificatione variis rationibus contra Vazquem demonstrata fuit, quæ ibidem videri poterunt, sicut & argumenta Vazquezi, quæ ibi soluta sunt.

48. Dico secundò, contritionem in genere causæ efficiētis moralis, non verò physicæ, expellere peccatum mortale.

Prima pars manifesta videtur: Contritio enim per modum satisfactionis & compensationis ad remissionem peccati concurret: Atqui satisfactio pertinet ad genus morale, quia respicit peccatum sub ratione debiti remittendi, & offensæ expiandæ, quod totum sit secundum moralem æstimationem, & exigentiam juris, non secundum aliquam physicam actionem destruētem ipsum debitum, ut videre est in satisfactionibus humanis: Ergo contritio in genere causæ efficiētis moralis concurret ad remissionem peccati.

49. Dices, Si peccatum remitteretur à Deo intuitu satisfactionis, non remitteretur merè gratis, atque adeò justificatio non esset purè gratuita, contra illud Apostoli ad Roman. 3. *justificati grati per gratiam ipsius*.

Respondeo quod licet peccatum, prout est malum hominis, remittatur merè gratis à Deo gratiam infundente; tamen prout est malum Dei, & ejus offensæ, non remittitur merè gratis, si ly *gratias* excludat tantum meritum.

50. Secunda verò pars conclusionis, quam Soto & Nugno negant, existimantes contritionem effectivè physicè concurrere ad remissionem peccati, hac ratione suadetur. Nulla causa efficiens, physicè expellit aliquam formam, nisi producendo aliam, quæ formaliter expellit illam: Sed poenitentia seu contritio non producit effectivè formam expellentem formaliter peccatum: Ergo neque effectivè physicè illud expellit. Major est certa, quia expulsio seu corruptio est effectus secundarius agentis, non primarius; siquidem corrumpere est destruere, nulla autem causa effectiva primò & per se destruit, sed primò & per se facit, & ex consequenti destruit; quia si solùm destrueret, nihil efficeret. Minor verò probatur: Forma expel-

lens peccatum habituale, est gratia habitualis in essentia animæ residens, ut patet ex distinctione cuncta probatione præcedentis conclusionis: Sed poenitentia seu contritio non producit effectivè gratiam habituale, illa enim sita solo Deo est: Ergo poenitentia seu contritio non producit effectivè formam expellentem formaliter peccatum.

Dices, quod quavis poenitentia seu contritio effectivè physicè non producat gratiam, tamen subiectum ut illi infundatur & concurret, & consequenter physicè expellit peccatum oppositum gratiæ: sicut homo dicitur effectivè gratiam hominem, & expellere oppositam formam à materia, quia disponit illam ad recipiendam animam rationalem, licet illam non producat.

Sed contra: Homo generans, licet non producat animam, tamen physicè unit illam materiam poenitentia verò seu contritio non unit gratiam habituale, hæc enim ex potentia obedientiæ animæ à Deo educitur, & ipsa educatione elipit habitum animæ unitur. Item gratia infunditur misericorditer & gratuito beneficio poenitenti, non vero ex debito natu ali, sicut infunditur anima corpori disposito & organizato: Ergo licet homo dicatur concurrens effectivè physicè ad generationem hominis, & ad expulsiōem formæ oppositæ à materia, poenitentia tamen non potest dici concurrere per contritionem effectivè physicè ad productionem gratiæ, & expulsiōem peccati.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra hanc partem nostræ conclusionis, quæ fieri possunt instantiæ, quæ breviter proponendæ & diluendæ sunt, ut nihil teneat insolubile. Obijciunt ergo primò D. Thomas hic art. 2. ad 3. dicit poenitentiam efficiētem expellere omne peccatum, in quantum operatur ad destructionem peccati: quod licet cumque autem (inquit Nugno) loquitur D. Thomas de efficiētia intelligitur in genere physico, ut patet de Christi humanitate, & sacramentis, de quibus solus dicit D. Thomas quod efficiēter causant gratiam, & tamen explicatur communiter à Thomistis de efficiētia physica.

Secundò, Inter actum & habitum charitatis ex una parte, & habitum atque actum poenitentiae ex alia, debet quoad expulsiōem peccati assignari discrimen: Sed nullum est assignabile, si poenitentia & ejus actus non expellant effectivè physicè peccatum: cum enim dilectio Dei supernaturalis non minus sit satisfactio pro offensa, quam dolor elicitus à poenitentia habitus & actus charitatis efficiēter moraliter concurrunt ad illam expulsiōem, æquè ac habitus & actus poenitentiae.

Tertio, Docent Thomistæ communiter 2.2. quæst. 24. art. 10 quod omne peccatum mortale expellit charitatem & gratiam, non solùm efficiēter moraliter, sive meritoriè, sed etiam efficiēter physicè: Ergo cum sicut peccatum opponitur gratiæ, ita contritio opponatur peccato, ipsam expellit efficiēter physicè.

Quarò, Qui effectivè physicè causat habitum dispositionem physicam ad expulsiōem peccati, & productionem gratiæ, efficiēter physicè

physicè caulat gratiam, & expellit peccatum: Sed poenitentia caulat efficienter physicè ultimam dispositionem ad gratiam, & expulsionem peccati, scilicet contritionem: Ergo efficienter physicè caulat gratiam, & expellit peccatum. Minor est certa, Major probatur. Qui efficit ultimam dispositionem ad formam, censetur efficere ipsam formam: Ergo qui efficit physicè caulat ultimam dispositionem ad gratiam, & expulsionem peccati, efficienter physicè caulat gratiam, & expellit peccatum.

Ad primum dicendum, quod quando S. Thomas h. art. 1. dicit poenitentiam esse activè expellere omne peccatum, manifestè loquitur de efficientia morali, non verò de physica; subditemus, in quantum operatur ad destructionem peccati, prout est remissibile ex divina gratia, homine cooperante. Operari verò ad destructionem peccati, prout est remissibile, seu sub ratione remissionis, quæ est condonatio, est solùm esse activè moraliter illud expellere; quia remissio & condonatio, non physice, sed solùm moraliter expellit peccatum; cum remissio & condonatio non sit actio physica, sed moralis, sicut satisfactio & compensatio.

Ad secundum, nego Majorem, & ejus probationem; actus enim charitatis ex proprio motivo solùm habet diligere Deum super omnia, & consequenter odio habere peccatum, non verò pro ipso satisfacere, saltem ex proprio motivo; at verò actus poenitentiae habet de se formaliter ex proprio motivo satisfacere pro peccato.

Ad tertium, nego paritatem: disparitas est, quod peccatum actuale producit in anima effectum oppositum gratiæ, scilicet maculam, seu peccatum habituale, quod gratiæ & charitati privativè opponitur; at verò contritio nullum effectum oppositum peccato producit in anima.

Ad quartum, nego Majorem, & ad illius probationem, distinguo Antecedens: Qui efficit ultimam dispositionem ad formam, censetur efficere ipsam formam, quando forma resultat ex tali dispositione, concedo Antecedens: licet enim in naturalibus, quia forma ignis v. g. resultat ex positione ultimæ dispositionis, agens attingens per alterationem ultimam dispositionem, attingit etiam secundario ordine executionis ipsam formam. Quando forma non resultat ex illa dispositione, nego Antecedens, & Consequentiam; gratia enim non resultat ex actu contritionis, sicut forma ignis ex calefactione: cum enim per se peccati fundi, non resultat ex nostris actibus qui ad illam disponunt, sed educitur à Deo ex potentia obedientialium, ut in Tractatu de gratia ostensum est.

ARTICULUS V.

An remissa per poenitentiam culpa peccati mortalis, & reatu pænæ æternæ, maneat tamen aliquando reatus pænæ temporalis?

S. I.

Quibusdam præmissis veritas Catholica defenditur.

Uo ut certa & ab omnibus admittenda supponimus. Primum est, remissam culpam mortali per poenitentiam, defecto & semper remitti reatum.

tum poenæ æternæ: nunquam enim remittitur culpa, nisi infundatur gratia: gratia verò ex Tridentino sess. 6. cap. 4. constituit hominem filium Dei adoptivum, subindeque heredem regni coelestis, juxta illud Pauli ad Roman. 8. Si autem filii & heredes: Sed repugnat, saltem de lege ordinaria, ut aliquis sit hæres regni coelestis, & simul additus poenæ æternæ, alioquin simul esset dignus vita & morte æterna: Ergo repugnat, saltem de lege ordinaria, quod remissa per poenitentiam culpa peccati mortalis, remaneat in iustificato reatus poenæ æternæ.

Secundò ut certum & indubitatum supponimus, aliquando saltem, videlicet per contritionem excellentem, qualis fuit in D. Paulo, & in B. Magdalena tolli posse reatum poenæ etiam temporalis; cum enim debitum talis poenæ finitur sit, potest ab aliqua perfectissima satisfactione, atque adeo contritione, adæquari; cum nullum sit finitum, quod ab alio finito exæquari non possit.

Difficultas ergo solùm restat, quoad reatum istum poenæ temporalis, an aliquando saltem, in iustificato remaneat, remissa per poenitentiam in illo culpa peccati mortalis, & reatu poenæ æternæ? Lutherani enim & Calvinistæ negant culpam remissam ullum unquam remanere reatum poenæ temporalis, luendam in vindictam peccati præteriti. Ex quo inferunt, nullum esse purgatorium, nulla sacrificia, nullas indulgentias pro defunctis concedendas. Ut hic error confutetur, & veritas Catholica stabilietur & explicetur.

Dico breviter: Dimissa per poenitentiam culpa peccati mortalis, & poenæ æternæ reatu, peccatorem sepe remanere obnoxium poenæ temporalis luendam vel in hac vita, per actus satisfactorios, vel in alia, per supplicium purgatorii.

Conclusio est certa de fide; ac definita in Tridentino sess. 6. can. 30. his verbis: Si quis post acceptam justificationis gratiam, cuilibet peccatori poenitenti, ita culpam remittit, & reatum poenæ æternæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus poenæ temporalis exsolvenda, vel in hoc saculo, vel in futuro in purgatorio, antequam ad regna celorum aditus parere possit, anathema sit. Item sess.

14. cap. 8. sic habetur: Sancta Synodus declarat, falsum omnino esse, & à verbo Dei alienum, culpam à Domino nunquam remitti, quin universæ poenæ condonetur: perspicua enim & illustra in sacris litteris exempla reperiuntur, quibus præter divinam traditionem hic error quàm manifestissime revincitur. Illa verò exempla, ut notatur in margine, habentur Genes. 3. ubi Adam mortem dicitur subisse propter peccatum inobedientiæ, licet ante mortem obtinuerit peccati remissionem, fueritque de delicto suo eductus, ut dicitur Sapient. 10.

Ex Numer. 12. ubi foror Moysis ad illius orationem à peccato murmuris absolvitur, sed separatim septem diebus extra castra jubetur. Item Numer. 20. ubi terram promissionis ingredi prohibetur Moyses, propter diffidentiam quandam, licet ei remissa esset. Demum 2. Regum 12. Davidi peccatum adulterii & homicidii ita remissum fuit, ut tamen morte filii ex adulterio nati, aliisque poenis gravissimis punitus fuerit; non tantum ut caveret in futurum, vel ad terrorem aliorum, vel ad virtutis & patientiæ exercitium, ut respondens Hæretici, sed ut Scriptura loquitur, propter peccatum, & scandalum datum: Verum tamen quoniam blaphemare fecisti, propter verbum hoc, si quis qui natus est tibi, morietur inferre autem